

УДК 339.543:502.131.1

Герцун О.С.¹, Чорна Т.М.²

¹ студ. гр. ТЕБ-22-1 Державного податкового університету

² доц. Державного податкового університету

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ВІДПОВІДНОСТІ ТОВАРІВ У МИТНІЙ СПРАВІ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах глобалізації світової економіки питання забезпечення якості товарів у міжнародній торгівлі набуває стратегічного значення. Якість продукції безпосередньо впливає не лише на конкурентоспроможність держави, а й на рівень безпеки споживачів, екологічну рівновагу, стан здоров'я населення та ефективність використання ресурсів.

В умовах євроінтеграційного курсу України система митного контролю набуває нових функцій, спрямованих на впровадження принципів «зеленої митниці» (Green Customs). Це передбачає не лише перевірку документів чи характеристик товарів, а й формування культури відповідального імпорту, коли економічна діяльність розглядається крізь призму екологічної безпеки та сталого розвитку. Такий підхід сприятиме посиленню ролі України у міжнародних ініціативах щодо кліматичної нейтральності та розбудові партнерств з ЄС у сфері екологічної політики.

Сталий розвиток, згідно з концепцією, закріпленою у документах ООН, передбачає збалансований розвиток трьох складових – економічної, соціальної та екологічної. Система контролю якості товарів в міжнародній торгівлі прямо впливає на реалізацію цілей сталого розвитку, визначених резолюцією Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». Зокрема, контроль якості товарів сприяє досягненню Цілі 3 «Міцне здоров'я і благополуччя», Цілі 8 «Гідна праця та економічне зростання», Цілі 12 «Відповідальне споживання і виробництво», а також Цілі 13 «Боротьба зі зміною клімату». Забезпечення належної якості імпортованих товарів запобігає поширенню небезпечної або несертифікованої продукції, знижує ризики для здоров'я людей і навколишнього середовища, сприяє впровадженню екологічно чистих технологій і виробничих процесів.

Так, Н. В. Попова, Л. Ю. Арсеньєва та Т. Г. Мисюра відзначають, що система контролю якості товарів – це «сукупність взаємопов'язаних об'єктів і суб'єктів контролю, методів та засобів оцінки якості і профілактики браку на різних етапах життєвого циклу товару. Ефективна система контролю забезпечує своєчасний вплив на рівень якості, попередження недоліків, оперативне їх виявлення та усунення з мінімальними витратами ресурсів» [1]. При цьому, В. В. Резнікова та І. М. Кравець виокремлюють основні елементи

системи, зокрема: планування (розроблення взаємопов'язаних поточних і перспективних планів робіт із контролю якості на різних рівнях); інспекційний контроль (перевірка стану робіт, технічного рівня та якості товарів, удосконалення методів і засобів контролю); стимулювання та відповідальність (забезпечення матеріальної й моральної зацікавленості працівників у досягненні стабільно високих результатів і вдосконаленні системи контролю якості) [2].

Варто погодитись з вище окресленим і відзначити, що система контролю якості в міжнародній торгівлі виконує ще й превентивну функцію, яка у свою чергу запобігає ввезенню на митну територію України продукції, яка може завдати шкоди екосистемам, ресурсам або порушити технічні стандарти безпеки. На нашу думку, така функція тісно пов'язана з екологічною складовою сталого розвитку. Наприклад, перевірка імпортованих хімічних речовин, палива, електроніки або упаковки на відповідність екологічним вимогам запобігає потраплянню небезпечних компонентів у навколишнє середовище. У межах реалізації Європейського зеленого курсу Україна поступово інтегрує екологічні критерії у митну політику, зокрема щодо скорочення викидів вуглецю, контролю за відходами та дотримання принципів циркулярної економіки [3].

Економічна складова сталого розвитку проявляється у стимулюванні чесної конкуренції на ринку. Контроль якості забезпечує рівні умови для вітчизняних і зарубіжних виробників, оскільки унеможливорює імпорт неякісних, підроблених або контрафактних товарів. Окреслене підвищує довіру споживачів до офіційного ринку, зменшує тіньовий обіг продукції та стимулює розвиток відповідального бізнесу. Варто наголосити, що саме контроль якості сприяє формуванню позитивного іміджу України як надійного торгового партнера, що дотримується міжнародних стандартів і принципів сталого розвитку.

Соціальна складова сталого розвитку у сфері митного контролю полягає у захисті прав споживачів, підвищенні рівня їхньої безпеки та якості життя. Митні органи, здійснюючи перевірку імпортованої продукції, забезпечують громадянам доступ до якісних і безпечних товарів, запобігають поширенню небезпечних медичних засобів, продуктів харчування або дитячих товарів. На нашу думку, зазначений підхід сприяє зміцненню соціальної довіри до державних інституцій та реалізації принципу соціальної справедливості, що є невід'ємною частиною сталого розвитку.

Важливим напрямом розвитку системи контролю якості є її цифровізація та інтеграція з міжнародними інформаційними системами. Використання до прикладу, Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів та системи «єдиного вікна» якості, значно підвищує ефективність управління, скорочує час митного оформлення та знижує

енергетичні витрати, що також узгоджується з принципами екологічної стійкості [4]. У довгостроковій перспективі такі цифрові рішення сприятимуть переходу митної служби на «зелені» технології управління – зменшенню використання паперу, енергії та ресурсів.

Попри позитивні зміни, система митного контролю якості в Україні стикається з низкою викликів, які ускладнюють реалізацію принципів сталого розвитку. Серед них – недостатня технічна оснащеність лабораторій, нерівномірна гармонізація стандартів із нормами ЄС, кадровий дефіцит висококваліфікованих експертів, а також зростання обсягів імпорту продукції з низьким рівнем екологічної відповідальності. Слід також наголосити, що важливим залишається питання розвитку системи екологічного маркування товарів, яка дозволяє відстежувати їхній вплив на довкілля та стимулюватиме виробників до впровадження енергоефективних технологій [5].

Таким чином, система контролю дотримання вимог щодо безпечності та якості товарів у митній справі виступає невід’ємною складовою реалізації політики сталого розвитку в Україні. Вона поєднує економічну ефективність, соціальну відповідальність і екологічну безпеку, сприяючи гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, зміцненню експортного потенціалу країни та підвищенню рівня життя громадян. Удосконалення цієї системи має базуватися на принципах прозорості, цифровізації, наукової обґрунтованості та міжнародної співпраці. На нашу думку, саме така модель забезпечить не лише якісний контроль у митній сфері, а й довгостроковий внесок у досягнення цілей сталого розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Попова Н.В., Арсеньєва Л.Ю., Мисюра Т.Г. Контроль якості та безпечності продукції галузі: посібник. Нац. ун-т харч. технологій. Київ, 2012. 175 с.
2. Резнікова В.В., Кравець І.М. Системи управління та контролю якості товарів. *Economics and Law*. 2024. Вип. 64 (1). С. 3–18.
3. Екодія. European Green Deal. Офіційна сторінка. URL: <https://ecoaction.org.ua/> (дата звернення: 09.10.2015).
4. Зайченко С. В. Інноваційні підходи до стратегічного управління митною службою України. *Підприємництво та бізнес-адміністрування: відновлення, сталий розвиток та інновації у післявоєнний час*. 2025. С. 129–131.
5. Дончак Л., Шкварук Д. Вплив екологічного маркування на споживчі переваги та якість продукції. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. Вип. 338 (1). С. 285–289.